

Celý kolektív redakcie **POKROK** sa pripája k prejavom sústrasti rodinám, ktoré prišli o svojich blízkych pri najväčšom banskom nešťastí v histórii Slovenska, a ktorá bytostne zasiahla aj náš okres.

Sčasti sme zmenili aj obsahovú štruktúru tohto čísla našich novín, ktorú sme aktuálne prispôbili tejto tragédii. (Spoločenskú rubriku nájdete na str.31)

PRI NAJVÄČŠOM NOVODOBOM BANSKOM NEŠŤASTÍ NA SLOVENSKU V HANDLOVEJ

ZAHYNULI AJ TRAJA ZÁCHRANÁRI Z VEĽKOKRTÍŠSKEHO OKRESU

Iba veľmi pomaly sa predierali na verejnosť informácie o tom, že sa v pondelok 10.8. v bani Handlová stala mimoriadna udalosť. Prvé informácie o výbuchu v podzemí prenikli až krátko popoludní. O to viac však potom ochromila šokujúca informácia Hornú Nitru i celé Slovensko. Pri výbuchu vo východnej šachte Bane Handlová sa prerušilo spojenie s 11 záchranármi a 9 baníkmi, ktorí v tom čase boli na mieste výbuchu. Žiaľ, ako sme sa mohli z informácií dozvedieť, medzi nezvestnými baníkmi boli aj títo traja záchranári z Bane Dolina vo V. Krtíši:

okamžite, zrejme tam vybuchol vodík, keď sa hasil požiar v starej štólne, zbierali sa tam plyny. Ani keby sme pár sekúnd pred výbuchom zaznamenali nejaké varovné príznaky, nestihli by sme ujsť."

Takéto šťastie ale nemalo 20 baníkov, ktorí ostali po výbuchu nezvestní. Na miesto nešťastia prišiel aj premiér Róbert Fico i minister hospodárstva Vladimír Jahnátek. O nešťastí boli informovaní najbližší príbuzní nezvestných, ktorí sa počas dňa zhromažďovali z blízka aj zďaleka v priestoroch Bane Handlová. Manželky, deti, rodičia, súrodenci i ďalší príbuzní, priatelia a známi s plačom a plní očakávania striehli na každú novú, aj nepatrnú informáciu o postupe záchranných prác. S nádejou očakávali správu, že sa 20 baníkov podarilo nájsť a že preukazujú známky života.

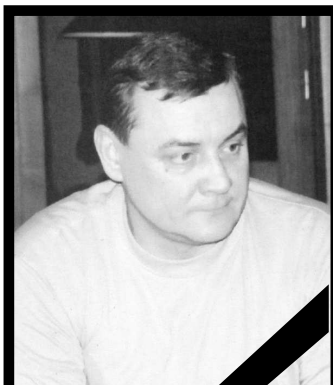
Žiaľ, najhoršie obavy sa naplnili. Ako to krátko pred polnocou vyhlásili premiér i minister hospodárstva, všetkých 20 nezvestných baníkov bolo s veľkou pravdepodobnosťou mŕtvych hneď pri výbuchu. (Pokračovanie na str.3)

RÓBERT RÉG -

* 30.3.1971 - † 10.8.2009

Generálny riaditeľ Ing. Andrej Šterbinský povedal: "Žiaľ, musím iba potvrdiť tieto smutné informácie. Čata našich záchranárov bola v tomto týždni na pravidelnej službe v hlavnej záchrannej stanici v Prievidzi. Počas služby boli nasadení do zá-

RÓBERT NAGY

* 1.8.1961 - † 10.8.2009

sahu v Bani Handlová. Róbert Nagy (48) z Veľkého Krtíša, Peter Púpava (40) z Dolnej Strehovej a Róbert Reg (38) z Neniniec, podobne ako ich ďalší 17 kolegovia z bane Cigeľ a z Handlovej boli v čase výbuchu na mieste nešťastia."

V službe bol spolu s nimi aj štvrtý člen záchrannej čaty z V. Krtíša Zsolt Zaťko z Olovár. Ako nás informoval technicko-výrobný riaditeľ Ing. Branislav Mojžiš, štvrtý záchranár bol k dispozícii lekárovi zásahu a nebol v tej časti šachty, kde došlo k nešťastiu.

BANSKÝ ZÁCHRANÁR JE CHLAP TELOM A DUŠOU

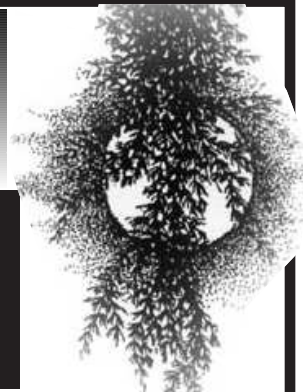
Dve 5-členné čaty záchranárov sfárali v pondelok do východnej šachty, aby tam uhasili požiar, ktorý už pravdepodobne nedokázali uhasiť kmeňoví zamestnanci Bane Handlová vlastnými silami. Ako sa vyjadril riaditeľ hornonit-

PETER PÚPAVA

* 16.3.1969 - † 10.8.2009

rianskych baní Peter Čičmanec, takéto požiare sú v tejto bani bežné a za mesiac je ich aj 4-5. Požiar vznikol v priestoroch, kde ťažbu ukončili v júni tohto roku. Asi o 8.30 hod došlo k silnému výbuchu a približne o hodinu sa spojenie s 11 záchranármi a 9 baníkmi prerušilo. Na povrch sa podarilo dostať 9 baníkov, ktorí boli neďaleko miesta explózie. Všetci utrpeli zranenia hlavy, hrudníka a končatín, ktoré im ošetrili v bojnickej nemocnici. Všetko to boli, podľa vyjadrenia lekárov, ľahšie zranenia a po ošetrení baníkov prepustili do domáceho liečenia. "Mali sme šťastie, že sme stáli za akousi prekážkou asi 200 metrov od centra výbuchu. Bol to moment, obrovská rana, vyleteli sme do vzduchu. Všade bol obrovský prach, nemohli sme dýchať. Ťažko sa to opisuje," uviedli zachránení baníci. Výbuchu podľa ich vyjadrenia nepredchádzalo žiadne varovanie. "Bolo to

"Mal pred sebou ešte veľa plánov...", hovorí o P. Púpavovi jeho strýko a sesternica.

Iba ťažko o tragédii svojich zamestnancov hovoril generálny riaditeľ Bane Dolina, a.s., V.Krtíš Ing. A. Šterbinský, ktorý sa na miesto nešťastia spolu s Ing. B. Mojžišom a S. Petrušom vybrali hneď, ako sa o nešťastí dozvedeli.

(Pokračovanie zo str.2)

Záchranným tímom sa podarilo dostať k miestu nešťastia a podľa ich vyjadrenia ešte aj 14 hodín po výbuchu boli podmienky v týchto miestach nezlučiteľné so životom. V priebehu nasledujúcich hodín sa záchranárom podarilo nájsť všetkých 20 tiel nebohých obetí. Vzhľadom na poranenia, ktoré utrpeli pri výbuchu, ich identifikácia bude možná iba pomocou DNA. Telá umiestnili v márnici bojnickej nemocnice a budú prevezené na súdnu pitvu do fakultnej nemocnice v Martine.

BOLI TO CHLAPI, NA KTORÝCH SA DALO VŽDY SPOLAHNÚŤ

Slovensko si štátnym smútkom 12.augusta uctilo pamiatku 20 obetí najväčšieho nešťastia v dejinách slovenského baníctva. Smútok a žiaľ naplnil nielen Handlovú, Veľký Krtíš, Čígeľ, Nováky Prievdzu, ale celú našu krajinu. Najviac však určite muky bolesti prežívajú v rodinách obetí i najbližší spolupracovníci.

Ing. A. Šterbinský spomína na svojich pracovníkov: **"Boli to skúsení záchranári, ktorí sa tejto činnosti venovali viac rokov. Róbert Nagy bol záchranárom od roku 1989, Peter Púpava od roku 1997 a Róbert Reg od roku 2002. Všetci boli aj členmi súťažného družstva, s ktorým sa zúčastňovali na záchranárskych súťažiach a v rámci Slovenska sa umiestňovali medzi najlepšimi."**

Generálny riaditeľ Bane Dolina, a.s., objasnil aj to, prečo boli v Handlovej záchranári z našej banie:

"Každá baňa na Slovensku má záchranú stanicu a v Prievdži je hlavná banská záchraná stanica. Všetci baníci z uhoľných aj rudných baní sa striedajú v službách na hlavnej záchrannej stanici. Pre našu baňu je to 5-6 služieb do roka. Naši záchranári mali to nešťastie, že mali službu práve v tento týždeň. Nastúpili v piatok 7.8. a domov sa mali vrátiť v piatok 14.8."

Žiaľ, už sa nevrátia a podpismi a prejavmi úcty sa zaplňajú kondolenčné listiny, ktoré na ich pamiatku podpisujú kolegovia a priatelia na pietnom mieste pripravenom vo vestibule budovy Bane Dolina, a.s. Ani tvrdí chlapi z podzemia sa však pri pohľade na fotografie svojich kamarátov s čiernou páskou a spomienkou na nich nebránili dojatiu v hlase slzám, ktoré stekali po líkach poznačených uholným prachom.

Lubomír Gallo: **"Boli to chlapi, na ktorých sa dalo vždy spoľahnúť. Dobrý odborníci od fachu a hlavne veľmi dobrí kama-**

rátí. Veľa sme toho spolu zažili v pracovnom i spoločenskom živote. O to viac smútok preniká do srdca. Je nám veľmi ľúto, čo sa im stalo. Títo chlapi nám všetkým budú veľmi chýbať."

Úctu a pietnu spomienku na Róberta Nagya, ale aj Petra Púpavu a Róberta Rega, môžu obyvatelia V. Krtíša i celého okresu vyjadriť podpisom aj do kondolenčnej knihy, ktorú dal pripraviť v budove Mestského úradu primátor V. Krtíša Ing. Dalibor Surkoš, ktorý k tejto tragédii povedal nasledovné:

"Je to tragédia pre rodinných príslušníkov, kamarátov, všetkých ľudí v našom meste i okrese, ktoré vyrástli na baníctve a banícka tradícia je tu hlboko zakorenená. Teraz sa potvrdilo, aké je toto povolanie nebezpečné. Vyslovujem úprimnú sústrasť pozostalým a ľútosť nad tým, čo sa stalo. Podobne ako Handlová, aj naše mesto pomôže pozostalým obete z nášho mesta pri vybavovaní všetkých potrebných úradných záležitostí, ako aj finančne. I keď strata ľudského života sa nedá peniazmi nahradiť."

Podobné odškodnenie pozosta-

Obyvatelia V. Krtíša vzdávajú poctu R. Nagyovi aj podpisom do kondolenčnej knihy na Mestskom úrade, ktorú tu nechal zriadiť primátor Ing. Dalibor Surkoš, ktorý mal k bani vždy blízko, veď tu istý čas aj odpracoval. Medzi tými, ktorí sa zapísali do tejto knihy bola aj bývalá riaditeľka gymnázia Mgr. Mária Hroncová.

lým ako v prípade nešťastie v Bani Nováky r. 2006 súbil pozostalým aj premiér R. Fico a pozostalým pomôže aj veľkokrtíšska baňa.

Ing. A. Šterbinský:

"V súčinnosti s Hornou Nitrou musíme vypracovať protokoly o pracovnom úraze a vyplniť všetky náležitosti. Odškodnenie podobných prípadov je schválené v kolektívnej zmluve. Tieto záväzky si splníme a pravdepodobne pôjdeme nad rámec kolektívnej zmluvy."

PRI KOMBAJNE HORIA SVIEČKY

Tichou spomienkou na obeť nešťastia z nášho okresu, ale aj ich kolegov, prišli predstavitelia mesta, Bane Dolina, rodinní príslušníci kolegovia priatelia a známi aj k pamätníku baníctva - kombajnu vo V. Krtíši v stredu 12.8. Na ich pa-

Úctu a spomienku svojim kamarátom vyjadrovali baníci aj podpismi do kondolenčnej knihy na pietnom mieste, ktoré pripravilo vedenie Bane Dolina, a.s., vo vestibule budovy.

miatku tu položili smútočné vence a zapálili sviečky. Na svojich najbližších si zaspomínali najbližší rodinní príslušníci, priatelia i kolegovia.

Jožef Pažitka: **"Žiaľbohu, je to obrovská tragédia. Ja sám som odrobil 28 rokov v bani a súcitím s pozostalými. Rodiny stratili otcov, manželov, synov a touto cestou im vyjadrujem sústrasť. Robil som aj spolu s dvomi obeťami - Robkom Na-**

loviecom pristahoval R. Reg:

"Vždy sa zaujímal o dianie v obci a zúčastňoval sa spoločenského, športového i ďalšieho života v nej. Zaujímal sa najmä o futbal, keďže obaja jeho chlapi 16 a 11 roční, ktorí po ňom ostali, hrajú futbal. Keď sme sa naposledy stretli na futbale, veľmi príjemne sme sa porozprávali. Pýtal sa, či umožníme staršiemu chlapcovi prestup do dorastu Dukly B. Bystrica. Je to talentovaný futbalista. A to z nich chcel ich otec mať. Dobrých futbalistov a dobrých ľudí, ako bol aj on sám. Je neuveriteľné, čo sa stalo. Bude nám veľmi chýbať."

Iba s dojatím a slzami na krajkčku sa o svojom priateľovi a susedovi R. Regovi vyjadroval Zsolt Hudec:

"Bol to robotný a veľmi skromný človek. Dobrý kamarát. Dobre sme vychádzali s ním aj s jeho rodinou a navzájom sme si pomáhali. Aj teraz som mu pomáhal pri rekonštrukcii domu, ktorú chcel dokončiť tento rok. Už to nestíhol. Nechal tu mladú ženu a dve malé deti. Im, ale aj nám bude veľmi chýbať."

(Pokračovanie na str.4)

gyom a Peťom Púpavom. Spomínam si na neho, keď k nám prišiel ako mladý pracovník po vojne a nastúpil na náš úsek. Boli to vynikajúci odborníci a dalo sa na nich spoľahnúť." Lubomír Longauer: **"R. Nagy a P. Púpava robili u mňa na úseku. Je to smutná udalosť. Taký je ale život záchranárov a baníkov. Boli to chlapi, ktorí mali životné skúsenosti, prešli školeniami. Je ťažké povedať, čo sa tam stalo."** Iba ťažko o nešťastí, ktoré postihlo jej syna, hovorila matka R. Nagya Elena Kameniská:

"O tragédii mi povedala nevesta. Nemohla som a stále nemôžem tomu uveriť. V piatok sa mal vrátiť. Veď tu nechal mladú ženu i syna, ktorý má teraz 6 rokov."

Správne o nešťastí nechcel veriť ani Zoltán Kuzma, starosta Neniniec, kde sa pred 8 rokmi zo Že-

Starosta Neniniec Z. Kuzma nechcel uveriť, že obeťou tragédie je aj obyvateľ ich obce R. Rég.

(Dokončenie zo str.3)

O nešťastí v Handlovej sa strýko P. Púpavu dozvedel z rádia pri svojich milovaných včelách:

"Nenapadlo mi, že aj on tam môže byť!. Až jeho švager, ktorý tiež robí na bani, prišiel a hovorí: 'Podte sem a sadnite si. V Handlovej vybuchol plyn a náš Peto je tam.' Bol to mladý chlap. V tomto roku sa dožil 40 rokov. Má rozrobený dom a chcel ho dokončiť. Už ho nedokončí."

So smútkom v hlase hovorí strýko a sesternica P. Púpavu Anna Aláčová a s plačom dodáva: **"Ostal po ňom 18-ročný syn, ktorý teraz maturoval. Aj sám nebohý stratil otca, keď mal 13 rokov a teraz aj on taký mladý odišiel."**

Všetci traja mali svoje plány a ciele pred sebou. Ich realizáciu pretrhol krutý osud, ktorého príčiny musia objasniť odborníci po prešetrení všetkých dostupných informácií a okolností. Príčiny požiaru už začal vyšetrovať obvodný bankský úrad v Prievidzi i polícia a na jeho objasnení, by sa podľa predstaviteľov vlády mali podieľať odborníci zo Slovenska, Čiech i Poľska.

Vence na počesť zahynutých baníkov k pamätníku baníctva vo V. Krtíši položili generálny riaditeľ Ing. A.Šterbinský, primátor Ing. D. Surkoš a predseda odborov na Bani Dolina Stanislav Petrúj spolu s Ing. B. Mojžišom a Ing. Zemčákovou.

PREČO SA PRERUŠILI ICH PLÁNY A SNY

Prvé vyjadrenia o možných príčinách vyjadrujú aj bývalí baníci z Handlovej, ktorí robili aj vo východnej šachte. Podľa nich táto šachta bola zaradená medzi ne-

bezpečné a **"...baníci sa tam báli aj zakašľať, aby niečo nevybuchlo."**

Pravdepodobnou príčinou výbuchu boli nahromadené plyny, ktoré vznikli pri horení či hasení tlejúceho uhlia. Podľa niektorých vyjadrení bývalých pracovníkov i ko-

ly zosnulých baníkov. Pozostalým peniaze síce zmiernia sociálnu situáciu v rodinách, ale žiadne peniaze nevyhradia stratu za ich drahými, tragicky zosnulými.

-P. GAŠPAROVIČ -

Pietnou spomienkou si svojich najbližších prišli uctiť najbližší príbuzní, priatelia i kolegovia.

legov obetí, túto šachtu mali už dávno zatvoriť. Nemuselo tak **"...kvôli trochu ohňa, dôjsť k takému tragickému nešťastiu."**

Je ťažké hovoriť predčasne o príčinách požiaru, najmä tak krátko po nešťastí, keď prevládajú smútok žiaľ, bolesť i hnev nad stratou najbližších. Ostáva nám iba vysloviť sústrasť pozostalým všetkých obetí a veriť, že vinník, ak bude, bude aj náležite potrestaný, tak ako sa vyjadřila ministerka sociálnych vecí, práce a rodiny Viera Tomanová. Aj ona zo svojho rezortu okamžite vyčlenila po 800 EUR pre všetky tri rodiny po mŕtvych. Je to len jednorázový príspevok, ktorý neovplyvní finančné odškodnenie, o ktorom rozhoduje vláda a ako povedala ministerka V.Tomanová, malo by sa pohybovať vo výške okolo milióna korún pre každú rodinu po tragic-

Spolu s našimi spoluobčanmi
 † Róbertom Nagyom, 48-ročným,
 † Petrom Púpavom, 40-ročným
 † Róbertom Regom, 38-ročným
 sa už z podzemia domov nevrátia:
 † Pavol Čavojský, 53-ročný
 † Pavol Dobiš, 29-ročný
 † Vladimír Gajdošík, 46-ročný
 † Vladimír Gašparovič, 47-ročný
 † Peter Gürtler, 29-ročný
 † Milan Hinca, 50-ročný
 † Roman Kolár, 42-ročný
 † František Kolesa, 35-ročný
 † Boris Koprna, 47-ročný
 † František Krizsák, 50-ročný
 † Roman Kubálek, 41-ročný
 † Miroslav Kurcíník, 48-ročný
 † Miroslav Madaj, 42-ročný
 † Ludovít Moravčík, 53-ročný
 † Róbert Ondruška, 48-ročný
 † Július Ujček, 43-ročný
 † Roman Zamec, 41-ročný
 Česť ich pamiatke!

DÔLEŽITÉ JE TO, ČO SI PRINIESLI ĽUDIA V SRDCIACH NECH SPOMIENKY NA STRETNUTIE V SLOVENSKÝCH ĎARMOTÁCH NEVYBLEDNÚ

Po vstupe Slovenska do Európskej únie sa viaceré obce na Slovensku rozhodli spoznávať kultúru a obyvateľov v susedných krajinách únie trochu podrobnejšie. Patrí medzi ne aj prihraničná obec, v ktorej je aj jediný hraničný priechod do zahraničia v našom okrese - Slovenské Ďarmoty. Práve v roku vstupu do EÚ oslávili v obci 90. výročie prvej písomnej zmienky o obci a podpísali prvú zmluvu o bratstve a spolupráci s protihľým mestom na maďarskej strane hranice - B. Ďarmotami. Po piatich rokoch ich úsilie neochabuje, ale snažia sa spolupracovať aj s mestom Casavatore v Taliansku a Rucar v Rumunsku, s ktorými už tiež majú podpísané zmluvy. Silnou podporou v ich snažení je aj úspech projektu s názvom MEDZINÁRODNÉ MOSTY BRATSTVA, ktorý obec pripravila v spolupráci s maďarskou projektovou agentúrou v rámci výzvy EÚ - Európa pre občanov - Aktívni občania. Z celej Európy sa o túto podporu snažilo množstvo projektov a úspešných bolo 181, z toho zo Slovenska šesť. Navyše, okrem S. Ďarmôt boli s projektom úspešní aj v Balogu nad Ipľom. Partnermi S. Ďarmôt v tomto projekte sú slovenské obce: Vinica, Záhorce, Kalonda, maďarské: Balassagyarmat, Érsekvadkert, Nógrádmargal, talianske Casavatore a rumunský Rucar.

Kultúrny program otvoril slávnostný akt podpisovania zmluvy o spolupráci medzi obcami S. Ďarmoty a Nógrádmargal. V mene zastupiteľstiev oboch obcí ich podpísali starostka D. Árvayová a starosta B. Molnár.

Na Dni obce v S. Ďarmotách domáci privítali hostí zo štyroch krajín.

Zaslúžený potlesk zožali aj M. Hívesová a A. Ocsko.

DEŇ PRVÝ

SOBOTA 1.8.

Mestá sú síce od seba vzdialené, ale ľudia sú si blízki

Že to predstavitelia miest a obcí myslia vážne so vzájomnou spoluprácou a lepším spoznávaním sa, svedčia aj prvé augustové

dni. Na návštevu do S. Ďarmôt prišli delegácie susedných obcí zo zahraničia, ktoré tu strávili zaujímavých päť dní. Všetkých pozvaných hostí z domova i zahraničia privítala prvý deň starostka S. Ďarmôt Denisa Árvayová na slávnostnom obede v sobotu 1.8. Tento deň bol zároveň aj Dňom

obce a príležitosťou stretnúť sa, lebo S. Ďarmoty oslavovali 90. výročie prvej písomnej zmienky o obci. Zatiaľ, čo sa v miestnom kultúrnom dome vítali ako starí priatelia zahraniční hostia Casavatore, Rucaru i B. Ďarmôt a spoznávali (Pokračovanie na str.6)

Priateľský futbalový zápas domácich futbalistov a hráčov Nógrádmargalu zaujal aj vzácných hostí.

Vystúpenie folklórneho súboru z Kosíh nad Ipľom sa divákom páčilo, hlavne keď tam svoju úlohu zohrala i fľaša.

(Dokončenie zo str.5)

s ďalšími zástupcami maďarských obcí Érsekvadkert a Nógrádmarcu, na futbalovom ihrisku si v priateľskom stretnutí merali sily futbalisti S. Ďarmôt a Nógrádmarcu. Aj za podpory predstaviteľov spriatelenej obce v konečnom výsledku boli úspešnejší domáci futbalisti, ktorí jasne vyhrali (5:0).

Tento výsledok však neovplyvnil slávnostný akt medzi oboma obcami, ktorý otvoril kultúrny program Dňa obce. V jeho úvode na pódiu amfiteátra podpísala starostka D. Árvayová a starosta Nógrádmarcu Béla Molnár zmluvu o vzájomnej spolupráci vo všetkých oblastiach hospodárskeho, kultúrneho i spoločenského života oboch obcí.

Po zmluvách o bratskej spolupráci, ktorú S. Ďarmoty v predchádzajúcom období už podpísali s B. Ďarmotami, Casavatore a Rucarom, tak nadviazali spoluprácu s ďalšou obcou a v budúcom roku by, ako povedala D. Árvayová, radi podpísali dohodu aj s neďalekým Érsekvadkertom. Túto snahu ocenili aj prítomní diváci na zaplnenom autobusovom nástupišti. Spokojní s úvodom osláv neboli iba samotní obyvatelia obce, ale aj hostia z okolia.

Dávid Kováč : „**Je to ešte len začiatok, ale páči sa mi tu. Je to dobré,**“ konštatoval mladý Chrastinčan, ktorý si spolu so svojimi kolegami práve pochutnával na guláši. Ten bol, podobne ako zábavné atrakcie pre deti, pre všetkých účastníkov zdarma. Napriek tomu, že sa kuchári snažili a okrem bežného bravčového guláša tu bol aj guláš z diviny, halászle a viaceré grilované rybie špeciality, kotlanky

Pamätné plakety si zo stretnutia odniesli starosta Nógrádmarcu B. Molnár, zástupca mesta B. Ďarmôt, vedúca delegácie z Rucaru A. Voroenci, primátor Casavatore, P. Sollo, hostiteľka D. Árvayová a starostka Érsekvadkert Dr. Kovács Nagy Mária.

Podzemné priestory historickej pivnice v Opatovskej Novej Vsi hostí príjemne schladili.

sa rýchlo vyprázdnila a kuchári museli uvariť ďalšie porcie.

K dobrej chuti všetkých účastníkov podporoval aj kvalitný kultúrny program. Ten začala dychová hudba Hradčianka z M. Kameňa. Náladu divákovi operetnými a muzikálovými melódiami znásobili aj členovia Triász Varietas Mária Hívesová, Iveta Tóthová a Aladár Ocsko, ktorých hudobne doprevádzala Mária Cmoriková. Svojím pásmom sa predstavili folkloristi z Kósih nad Ipľom a diváci sa dobre zabávali aj na predstavení ochotníkov z B. Ďarmôt. Kvôli vystúpeniu harmonikára Györgya Molnára prišli do S. Ďarmôt hudobníci a učiteľia hudby z okresu.

(Pokračovanie na str.7)

Na modrokamenskom hrade púťali pozornosť hračky i historický nábytok, ktorý zaujal aj starostu Záhoriec Branislava Kázmera (vpravo)

Tóny dychovky Hradčianky na nádvorí hradu boli príjemným prekvapením a spštením prehliadky expozícií.

O výrobe v závode Technogym v M. Krtiši informoval hostí z Talianska a Rumunska riaditeľ závodu V. Minguzzi - vľavo.

(Dokončenie zo str.6)

Viaceri sa však potešili tancu dievčat zo športového klubu Vitalitas a brušných tanečnic z B. Darmôt. K spevu lákalo účastníkov osláv vystúpenie hudobného dua Zsuzsi a Orsi z Maďarska a k tancu pouličná zábava s DJ Maťom. Tá začala po nočnej ohňovej show a trvala až do brieždenia.

DEŇ DRUHÝ

NEDEĽA 2.8.

Útroby vinnej pivnice očarili i osviežili

Aj preto možno mali niektorí účastníci osláv Dňa obce problémy pri vstávaní na rannú slávnostnú bohoslužbu. V miestnom rímsko-katolíckom kostole ju celebroidal farár Ladislav Kovács v slovenčine, maďarčine a latinčine.

Pri okrúhlym stole v kultúrnom dome sa predstavili prítomným delegáciám rozvojové agentúry z oboch strán hranice. O medzinárodnej cezhraničnej spolupráci za slovenské agentúry hovorila Tímea Tóthová a z Maďarska Éva Ott.

Náš región je známy aj rozvíjajúcim vinárstvom, o čom sa návštevníci zo zahraničia mohli presvedčiť pri návšteve historickej pivnice v Opatovskej Novej Vsi. Vincúr Jozef Básti ich oboznámil s históriou pestovania viniča v tejto oblasti i o úspechoch samotnej navštívenej pivnice. Pochválil sa historickou odrodovou knihou a previedol hostí podzemnými priestormi pivnice. Ich uznanie si zaslúžila ich rozľahlosť i množstvo sudov a archívnych zbierok. Je samozrejmé, že návšteva vinnej pivnice sa nemohla zaobiť bez degustácie toho, čo ukrýva - vína. J. Básti ponúkol hosťom na degustáciu 12 druhov bielych i červených vín. Pri kvalitnom vínku, grilovaných špeciálnych a živej hudbe ale aj speve a tanci, čas rýchlo bežal. Počas príjemne stráveného večera v reprezentatívnych priestoroch pivnice odo-

Za ochotu a možnosť prehliadky závodu venovala starostka riaditeľovi malé darčeky na pamiatku. V pozadí predstavitelia zahraničných delegácií starostka Érsekvadkert Dr. Kovács Nagy Mária, A. Vorovenci, P. Sollo.

vzdala D. Árvayová vedúcim delegácií zo zúčastnených miest a obcí pamätné plakety a každý z hostí si odniesol malý darček pripomínajúci jeho návštevu v S. Darmotách.

DEŇ TRETÍ

PONDELOK 3.8. Zahranických hostí očaril modrokamenský hrad

Aby sa o obciach, ktoré sa podieľajú na projekte, dozvedeli viac nielen samotní Slovensko-ďarmofania, ale aj obyvatelia zo širšieho okolia, pripravili organizátori tejto medzinárodnej akcie stretnutie s médiami. V miestom kultúrnom dome predstavili svoje obce a ich okolie postupne všetky zúčastnené delegácie.

Ako prvý hovoril o svojom mestečku na predmestí Neapola jeho primátor Dott. Pasquale Sollo. Okrem neho v talianskej delegácii boli aj Salvatore Silvestri - prezí-

dent mestskej rady, Dott. Ssa Marianna Granato - pracovníčka v oblasti verejného vzdelávania, Mario Orefice - tajomník a Ing. Roberto Lavarone - inžinier informatiky.

Samotné mesto má približne 20 000 obyvateľov a prvá zmienka o ňom je z roku 1193. Leží v nadmorskej výške 80 m, z troch strán ho obkolesuje Neapol, od ktorého sa osamostatnilo pred 64 rokmi.

Casavatore bolo zo začiatku priemyselným mestečkom, ale v ďalšom vývoji sa pretransformovalo na mesto obchodu, pričom jeho obyvatelia sa zaoberajú hlavne výrobou špeciálnych mäsa. Najdôležitejšou oslavou u nich je folklórna slávnosť Jána Krstiteľa. Tradícia oslavy tohto sviatku trvá už 116 rokov. V druhý júlový týždeň postavila z dreva 30 m vysoký a 4 m široký symbol, ktorý predstavuje svätých. Konštrukciu tohto symbolu nesie na pleciah 128 ľudí, keďže jeho hmotnosť je 10 ton.

Primátor rumunského Rucarului lonela Dulamu sa z rodinných dôvodov nemohol stretnutia zúčastniť a zastupovali ho traja učitelia z miestneho gymnázia, ktoré navštevuje asi 1 500 žiakov. Vedúca delegácie Anna Vorovenci priblížila toto asi sedemtisícové mestečko i jeho okolie. Rucar sa nachádza v regióne Arges neďaleko Brašova v Transylvánskych Karpatoch, ktoré sú známe aj sídlom grófa Orlacu - Draculu (hoci ako sme sa na vlastné oči a uši presvedčili, niet žiadnych relevantných dôkazov, ktoré by potvrdzovali jeho pobyt v tejto oblasti, je to čarokrásny kraj. Pozn. red.)

Prvá písomná zmienka o tomto meste pochádza už z roku 1377. V jeho okolí sa rozprestiera národný park s nádhernými prírodnými krásami i jaskyňou. Obyvateľstvo používa tradičný ľudový kroj na bežné nosenie.

(Pokračovanie na str.8)

(Dokončenie zo str.7)

Veľká časť obyvateľov sa venuje chovu oviec, ktorý sa tu rozšíril už pred 2000 rokmi. Známy je kaškaval, ako aj ďalšie výrobky z ovčieho mlieka známe aj u nás - bryndza či žinčica.

Dá sa povedať, že ako pozorovatelia boli na toto stretnutie pozvaní zástupcovia maďarskej obce Érsekvadkert, ktorá ešte nemá podpísané zmluvy. Ako však povedala starostka obce Dr. Kovácsné Nagy Mária, radi by sa pridali k tomuto spolku sriateľených obcí z rôznych štátov.

Obec založili sluhovia, ktorí slúžili v Ostrihome a volali ich érsek. Prvá písomná zmienka je z 13. storočia. Obec má v súčasnosti 3800 obyvateľov a je šiestou najväčšou v Nógradskej župe. Podľa starostky tu žijú veľmi pribojní ľudia, pretože dokázali prekonať všetky príkoria dejín a v budúcnosti by radi získali štatút mesta, k čomu im už veľa nechýba. Najviac rozšírené je poľnohospodárstvo a obec patrí k najväčším pestovateľom obilí. Venujú sa tu aj chovaniu dobytky a sú najväčším producentom mlieka v regióne. V okolí je rozvinuté aj poľovníctvo a rybníctvo. Vedenie obce využíva všetky možnosti, ktoré im na rozvoj poskytnú podporné fondy domáce či z EÚ. Rozvoj vedia zabezpečiť len prostredníctvom podpôr. Je tu rozvinutá tradičná kultúra a počas osláv dňa obce, poslednú septembrovú nedeľu, sa tu robieva tradičné jedlo zo zemiakového cesta góncz, ktoré robia iba v tejto obci.

Najbližšie do S. Ďarmôt to majú z Nógrádmárcalu, delí ich iba 12 kilometrová vzdialenosť. Obec od brehov Ipľa, ktorá má 560 obyvateľov, v krátkosti predstavil starosta Béla Molnár. Ako povedal, v ostatnom období sa táto obec s rozvinutým poľnohospodárstvom čoraz viac zameriava na turizmus. Ich kraj radi navštevujú poľovníci a rybári, vďaka hojným darom prírody. Vedenie obce je hrdé aj na novopostavenú regionálnu skládku komunálneho odpadu. Odpad tu separujú a na jej výstavbu získali dotáciu z EÚ vo výške 1,12 mld. forintov.

Súčasnosť svojej obce hosťom predstavila aj starostka Denisa Árvayová. Nezabudla ale ani na históriu a kultúru celého veľkokrtíšskeho regiónu, aby ho ešte viac hosťom priblížila. O bohatej histórii nášho kraja sa zahraniční hostia mohli presvedčiť osobne aj po prezentácii, kedy navštívili najvýznamnejšiu historickú pamiatku v okolí - hrad M. Kameň. Nebola to však iba taká obyčajná prehliadka historických objektov a expozícií Múzea bábkarských kultúr a hračiek, ktoré sú na hrade. Na návštevu vítala zahraničných hostí hudbou modrokamenská dychovka

Hradčianka a v historickej rytierskej sále bol pre nich pripravený slávnostný obed. V starobyých priestoroch mohli zahraniční hostia vychutnávať atmosféru stredovekých hostín, ktoré tu pravdepodobne usporadúvali aj bývalí majitelia tohto historického skvostu.

DEŇ ŠTVRTÝ**UTOROK 4.8.
Predposledný deň
bol pracovný**

Počas dopoludňajších hodín štvrtého dňa hovorili predstavitelia obcí so zástupcami rozvojových agentúr o využívaní i možnom ďalšom rozvoji spolupráce medzi Maďarskom a Slovenskom v rámci projektu INTERREG III. Na konferencii sa hovorilo aj o bratských zmluvách medzi jednotlivými obcami a ich ďalšej spolupráci. V rámci tejto besedy sa predstavilo aj Občianske združenie Partnerstvo opierajúc sa o program LEADER.

Aby celý program návštevy z bratských obcí v S. Ďarmotách bol na patričnej úrovni,

So srdečnosťou sebevlastnou sa lúčili talianski hostia.

by vedenie obce nedosiahlo samo. Veľmi im pri tom pomohla firma Š-Team, s.r.o., z V. Krtíša, ktorá sa tu mala možnosť prezentovať so svojou činnosťou.

O rozvíjajúcej sa slovensko-talianskej spolupráci, ktorá sa prejavuje v našom regióne aj na hospodárskom poli, svedčia novo postavené výrobné haly v M. Krtíši. Návšteva a prehliadka výrobných priestorov Technogymu, výrobcu zariadení do fitnesscentier, všetkých zaujala. Talianskych hostí po halách fabriky sprevádzal sám riaditeľ závodu v M. Krtíši Vito Minguzzi.

DEŇ PIATY**STREDA 5.8.
„CIAO SLOVAKIA!“**

Veľmi rýchlo ubehlo päť spoločne strávených dní, na ktoré bola v S. Ďarmotách naplánovaná návšteva z bratských obcí. Čas rozlúčky sa ale nezadržateľne blížil. Aby sa pred cestou domov cítili

hostia v plnej pohode, pripravili pre nich domáci hostitelia na záver pobytu relaxačný pobyt vo wellness centre v neďalekých kúpeľoch v Dudinciach. Po príjemnom uvoľnení celého tela a po relaxačných procedúrach nastal čas lúčenia. Smutné, ale aj radostné, pretože sa už začal odrať čas ďalšieho stretnutia. To najbližšie pripravujú v Rumunsku ešte do konca tohto roka. Oficiálne pozvanie primátora mesta odovzdala A. Vorovenci starostke S. Ďarmôt D. Árvayovej a členom obceného zastupiteľstva.

Pred odchodom do svojich domovov nám predstavitelia jednotlivých delegácií po-

Činnosť rozvojovej agentúry a jej program predstavili sestry Tóthové z Vinice.

dokazuje i prítomnosť firmy Technogym vo vašom okrese. Sme veľmi hrdí a tešíme sa, keď vidíme, že Taliansko sa dostalo vo vývoji tak ďaleko, že aj v čase hospodárskej krízy vie ponúknuť robotu i na Slovensku."

Vedúca delegácie Rucaru A.Vorovenci tiež prejavila svoju spokojnosť:

"Veľmi sa nám tu páčilo, celá organizácia nášho pobytu. Sme radi, že sme tu mohli byť a stretnúť sa s novými priateľmi pre nás aj z vzdialenejšieho kúta Európy - Slovenska, ktoré sme predtým veľmi nepoznali. Určite je táto návšteva iba začiatok našej spolupráce. Za pohostinnosť sa chceme odplatiť pozvaním zástupcov obce k nám, do Rucaru. Radi a srdečne u nás privítame slovenských aj talianskych priateľov, aby sme mali čas a priestor baviť sa o témach, ktoré zatiaľ neboli predstreté na rokovací stôl. Spoluprácu by sme chceli rozvíjať v oblasti hospodárstva, kultúry i športu. Nepredstavujeme si našu spoluprácu iba vo formálnej stránke na oficiálnej báze stretávania sa starostov. Ide nám hlavne o to, aby sa mali možnosť stretnúť obyvatelia našich obcí s vašimi slovenskými."

Dr. Kovácsné Nagy Mária zo sedného Maďarska rovnako ocenila snahu o zblížovanie:

"Sme veľmi radi, že nás starostka pozvala. Cítili sme sa tu veľmi dobre. Verím, že prvú zmluvu o bratstve podpíšeme práve so Slovenskými Ďarmotami. Bolo by dobre, keby spolupráca bola ešte bližšia a konkrétnejšia. Najväčšie možnosti vidím v oblasti kultúry, neskôr v hospodárskej oblasti a možno aj iných."

Slová starostiek a starostov azda najvýstižnejšie zhrnuli význam a kvalitu stretnutia. Všetci rovnako vidia potrebu zblížovania aj vzájomne od seba vzdialených miest a ľudí rôznych kultúr a národov. Najmä preto, že máme jedno spoločné - sme obyvateľmi Európskej únie.

Poučenie šulianskeho richtára o svadobných ohláškach

Manželskému vzťahu prikladala v minulosti veľkú vážnosť nielen cirkev, ale aj úrady. Okrem ohlásenia kandidátov na manželstvo v kostole, táto povinnosť patrila v čase monarchie aj obecnému úradu. Pred svadobným aktom budúcich mladomanželov sa k ich trvalému spolužitiu mali možnosť vyjadriť aj spoluobčania.

Ubehlo už vyše sto rokov od vtedy keď si 11. februára 1902 richtár malej novohradskej dediny Šula Pavel Križan vo svojom richtárskom zápisníku, okrem iného, v miestnom nárečí poznával:

"Prijav som vinaučenstvo od pána notára senjanského za ohláške. Prvo majú ohláške na richtárskom dome v kasni 14 dní vstať a potom po 14 dňach má jich richtár vo zjati, meno svoje podpísať, pečatku udréť. Kim stoja v kasni každú nedelu má richtár pred jeho domom ústne vihlásiť tak ako v ohláške stojí tej istej, mená kto si koho berje. A keď to vikóna a ohláške svoj termín vistojta, má jich richtár do senjanskej kancelárii odoslať, alebo človeka z radu vihnati a pánu notárovi senjanskému do ruki odati".

Praví žobráci boli označení plieškom

Na zhromaždení "slávnych stavov" Novohradskej stolice 8. mája 1805

v Balašských Ďarmotách, sa okrem iného zaoberali aj problémom žobrakov. Prijaté opatrenie potom písomne, a to aj vo vtedajšej slovenčine, doručili richtárom a farárom do všetkých obcí stolice, ktoré vyznelo takto:

„1. Medzi žobrákmi sa teraz nachádzajú aj také osoby, ktoré si svojou prácou môžu zaopatriť svoj chlieb, inak pravým žobrakom odoberajú almužnu. Preto len tým odtiaľ bude dovolené žobrať, ktorých farár a stoličný ofícier počas ročného popisu uznajú za pravých žobrakov. Týmto žobrakom sa potom istý pliešok pripne na ich oblek.

2. Ale ani týmto nebude slobodné žobrať inde, ale len v tej fare, v ktorej sú vedení. Tu im vyrazia na pridelené pliešky aj rozlišovací znak, ktorým sa budú rozoznávajúť od iných žobrakov.

3. Pretože k prežitiu žobrakov sa isté a bezpečné opatrenie ešte ne-dá urobiť, treba dosiahnuť aspoň

Udalosti z našej minulosti

to, aby nechodili a nežobrali z domu do domu a žobranie sa úplne vykorienilo. Z tohto dôvodu pri každých chrámových dverách treba zavesiť škatuľku, do ktorej každý farník svoju almužnu, ale s citom kresťanskej lásky, bude dávať. Potom také peniaze farár každý štvrtý rok rozdelí medzi pravých žobrakov svojej fary. Okrem toho, na ďalšiu pomoc pre žobrakov každý farár po každoročnej žatve a oberačke bude svojich veriacich z kancla povzbudzovať, aby každý podľa svojich možností z dosiahnutej úrody almužnu pre žobrakov priniesol na faru. Z týchto darov sa potom praví žobráci budú podporovať.

4. Takí žobráci, ktorí budú žobrať bez plechu a ciachy, budú potrestaní ako tuláci. Áno aj richtári, ktorí by takého žobraka objavili a neobťažovali najbližšieho stoličného

Pozn. redakcie: Čo povieť, zaujímavé a na zamyslenie, však? Žobranie, žiaľ, aj malých detí (pri vstupoch do predajní obchodných reťazcov) je hlavne v letných mesiacoch pomerne rozšírené a nielen v našom meste. V nasledujúcej ankete sme boli zvedaví na názor náhodných opýtaných v uliciach okresného mesta.

oficiára majú právo takého žobraka pokutovať na 12 palíc. Ak by však plieškami ciachovaní žobráci sa osmellili žobrať v iných farách, takých by nebolo slušné na tele pokutovať. A odobrať im almužnu nebola by pre nich dostatočná pokuta, preto sa vtedy žobrák vyzuje. Ten kto žobrakov, ktorí neprislúcha k fare poskytnú almužnu, kolkokrát to urobí, toľkokrát bude pokutovaný jedným zlatým. Tieto peniaze sa potom obrátia na pomoc pravým žobrakom. Akokoľvek sa môže zdať divné, že sa niekto za dobročinnosť pokutuje, veď predsa si každý musí uvedomiť, že i dobrý skutok, ktorý je akýkoľvek spôsobom v ľudskom tovarisťve v neporiadku a bol príčinou zmätku, dobrým skutkom prestáva byť. A napomáhanie obecného dobra je prvoradá a najsvätejšia povinnosť každého ľudského tovarisťva. „

(Vybrané z archívu Evanjelického a.v. cirkevného zboru v Pôtri)
JÁN J A N Č O V I C

Žobranie - drzosť či nevyhnutnosť?

Nakupovanie patrí ku našim každodenným činnostiam. Hlavne nákupu v potravinách sa rozhodne nevyhneme. A práve to využívajú tí, ktorí sa čoraz častejšie objavujú pri supermarketoch a s rukou vystrčenou dopredu pýtajú drobné, niektorí skromne, iní priam drzo. Pre nikoho určite nie je príjemný ani pohľad na človeka s klobúkom v ruke, sediaceho na zemi pri nákupných košíkoch, ktorého musíme denne denne obchádzať, takmer prekačovať. Po kontrole policajtov títo ošumelí ľudkovia na chvíľu zmenia svoje stanovisko, no zanedlho sú späť. Názory obyvateľov nášho okresu na týchto ľudí sa rôznia. Niektorí ich ľutujú, iní bez milosti odsudzujú.

● I.E. (27 r.), Veľký Krtíš

"Niektorých ľudí, ktorí žobrujú, ľutujem, že nemajú čo jesť alebo kde spať, ale niektorých, ktorí žobrujú na víno, odsudzujem. Raz som mala pri Bille zlú skúsenosť, keď som išla odniesť košík, nasilu z neho chceli euro. Boli dosť agresívni, tak som im košík radšej dala a odišla preč."

● ERNEST POLTÁRSKY (53 r.), "Nemám na žobranie najlepši názor, ale myslím, že táto doba to nejakým spôsobom vyžaduje. Občas dám žobrajúcim peniaze, ale mrzí ma, že oni tieto milodary zneužívajú. Keď už vyžobre, nech sa potom aspoň nejde hneď opiť do najbližšej krčmy. Ja väčšinou dávam tomu Romankovi - "maskotovi" Veľkého Krtíša."

● RENÁTA A ADOLF BOLFOVCI (35r.),

Veľký Krtíš
"Pokiaľ má nohy a ruky, tak mu treba dať lopatu a metlu, nech aspoň spraví poriadok,

vyzbiera papiere a špaky. Potom si hneď zaslúži nejaké peniaze. Asi raz som prispel, ale mám vlastné deti, tak mám komu dávať peniaze. Nepoviem ešte - pomôcť takému, čo aj hrá na nejakom hudobnom nástroji, ten si to aspoň za svoju snahu zaslúži. Ale, bohužiaľ, žobrujú väčšinou takí, ktorých potom vidíme s fľašou v ruke."

● VIERA KILMAJEROVÁ (46 r.), Veľký Krtíš "Vyzerala to strašne zle, keď sú žobráci pri nákupných vozíčkoch a niektorí sú veľmi otravní. Stáva sa mi, že keď idem v priebehu dňa do Lidla aj do Billy, zbadám, že sa presunú od obchodu ku obchodu a všade pýtajú peniaze. A to sa predsa nedá, dávať zakaždým a každému, keď idem do obchodu. Občas im dám peniaze, ale každý deň nemôžem."

● LADISLAV BORÍK (50 r.), Žihľava

"Nie je to pekné, niečo by sa s tým malo robiť, lebo keď

sem chodia aj cudzí ľudia, nie je dôstojné, keď takto ľudia vystávajú a pýtajú peniaze. Treba im dať nejakú robotu. Ja im peniaze nedávam, ale keď raz žobral chlapec, tak som mu dal rožok."

● IGOR ŠEDIBA (73 r.), Veľký Krtíš "Je to úbohosť ducha a chyba našich pánov, že im nevedia zabezpečiť robotu. Ale zároveň je to chyba aj ich samých. Ja si neviem predstaviť, že by som si prácu nenašiel ešte aj v mojich rokoch. Iniciatíva týchto ľudí je nulová. Bolo by potrebné podať im aj nejakú pomocnú ruku, ale nie v takej forme, že každý mesiac im štát dáva peniaze. Ja im v žiadnom prípade žiadne peniaze nedávam."

● ALŽBETA LIPTÁKOVÁ (56 r.), Veľký Krtíš

"Myslím si, že to nie je celkom ich chyba, ale chyba spoločnosti, pretože nevie vytvoriť podmienky pre život všetkých ľudí. Ja príspejem málo, keď predovšetkým podľa toho, koho vidím žobrať. Už viem tak trochu odhadnúť, kto na čo peniaze pýta."

● EVA KRŠŇOVÁ (50 r.), Veľký Krtíš
"Nepáči sa mi, keď niekto žobre pred obchodom. Za to všetko môže asi

vláda, že ľudia nemajú peniaze, tak musia takýmto spôsobom ziskávať financie. Co sa mňa týka, ešte som vôbec nikomu neprispela."

● VIERA DUDÁŠOVÁ (19 r.), Veľký Krtíš

"Niektorí si to zavinili sami, niektorým to tak nadelil osud. Ja som prispela možno dvakrát v živote. Ľudí to rozhodne obťažuje, však veľakrát sa stalo aj mne, že boli drzí, chodili za mnou, otravovali, a keď som im už aj niečo dala, tak chceli viac. Nevážia si čo dostanú, stále chcú viac a viac."

● VIERA S. (60 r.), Veľký Krtíš

"Peniaze týmto ľuďom nedávam, lebo vidím, že za ne kupujú víno, opijú sa, spia pod stromom alebo naďalej obťažujú ľudí. Je to pod úroveň. Keby boli hladní, tak im kľudne kúpim aj celý chlieb alebo rožky. V dnešnej dobe je veľa žobrajúcich ľudí, a niektorí z nich možno nie vlastnou vinou, všeličo sa stáva. Každý z nás by mohol byť bezdomovec, keby si neplnil svoje povinnosti. Hlavne si treba zariadiť peniaze. Ak na niečo nemajú, tak nech si to nekupujú. Alkohol nie je rozhodne to, čo k svojmu životu potrebujú. Jeden mladý muž raz odo mňa pýtal peniaze takým spôsobom, aby som pomohla chudobnému človeku. Na to som mu povedala, že ja už som dôchodkyňa a on určite nemá viac ako 35 rokov. Či sa nehanbí taký mladý muž žobrať. Ja v jeho rokoch som poctivo pracovala a popritom ešte vychovávala dve deti. Každý by sa mal zariadiť v živote tak, aby mu to vystačilo a nebol na ťažiar druhým ľuďom. Rada pomôžem, ale keď to treba, nie na alkohol."

- ATA -

Z hudobníka výrobcu fujár

Čerstvý šesťdesiatnik Ján Trebula z Veľkého Krtíša je rodákom z Lučenca - Fabianky, ale nielen jeho korene, ale aj detstvo je spojené s Detvianskou Hutou. Jeho starý otec popri roľníčení bol na Uhliskách aj dedinským kováčom. A keď Jánovi v roku 1956 zomrel otec, pripadla mu úloha pomáhať pri pasení a krmení kráv.

Pri jednej príprave sečky na sečkovacom stroji mu odtrhlo článok prstu. A keďže starý otec vyrábala aj píšťalky, počas spoločnej pastvy s vnukom si vyhrával a vedel, že to zaujíma aj chlapca, a tak vnuka podpíchal, že on so zraneným prstom si už nebude môcť zanôtiť na píšťalkách. Janko však mal hudobný talent a slová starého otca ho vyburcovali, aby ho presvedčil o opaku. Už desaťročný hrával spolu s bratom v dedinskej kapele. Kým brat nôtil na husliach a na klarinete, on na bicích nástrojoch. Stať sa baníkom sa rozhodol najprv jeho brat a prihlásil sa do Banického učilišťa vo Veľkom Krtíši. V roku 1964 po skončení základnej školy odišiel za bratom aj on, najmä z toho dôvodu, že mu brat pochválil, okrem iného, aj príkladný hudobný život v učilišti. „*Taľalo ma tam kvôli tejto muzike. V učilištnej kapele som najprv hrával na saxofóne, neskôr spolu s bratom sme hrali obidvaja na saxofónoch, pričom sme vystupovali aj samostatne. Aj na vojenskej službe som bol členom posádkovej kapely. Vo Veľkom Krtíši sa mi veľmi páčilo aj po návrate z vojenčiny, veď tam boli až štyri muziky: učilištná kapela, dychová*

banícka hudba, tanečný orchester a cimbalová muzika, - zaspomínal si jubilant s detvian-

ským talentom Ján Trebula. Vyučení banský zámočník a potom baník neskôr hrával vo viacerých kapelách, a ako 25-ročný sa vo Veľkom Krtíši spriatelil s výborným huslistom, píšťalkárom, fujaristom - Antonom Luptákom, pochádzajúcim z Látok, ktorý sa zaoberal aj výrobou fujár. Najskôr si od neho fujaru kúpil a netrvalo dlho a podobnú si vyrobil sám. Keď mu ju po niekoľkých dňoch prišiel ukázať a zahrál na nej, to starému majstrovi vyrazilo dych. To bol neskôr aj dôvod, že sa obidvaja rozhodli vyrábať fujary spoločne. „*Keď ujovi Luptákoví už oči a prsty dobre neslúžili, zdobenie a zlepšenie výroby som prevzal ja. V roku 1980 na súťaži výrobcov hudobných nástrojov v kategórii fujár z Detve sme získali Cenu Ladislava Lengy. Keď sa už Anton Lupták v staršom veku nevládal zaoberať výrobou, začal som nielen fujary, ale po-*

tom aj píšťalky a koncovky (rífovky), pastierske píšťalky a ďalšie iné druhy vyrábať sám. Tieto výrobky boli zväčša rozdane rodine a známym, - pokračuje v spomínaní veľkokrtíšsky výrobca hudobných nástrojov.

Vo väčšom rozsahu sa začal venovať výrobe týchto ľudových hudobných nástrojov v roku 1990, keď sa stal dôchodcom. Fujary a píšťalky vyrába z bazy, ale možnosť ich výroby je aj z jaseňa a javora. Vyrobil už aj fujaru z africkej limby a hrušky. Medzi ním vyrobenými nechýbajú ani fujary vybijané a s mahagónom. Prevláda na nich prevažne klasická detvianska dekorácia. Majster prezradza, že lepky sa robia kyselinou po drobnej rezbe a povrch sa upravuje šelakom. Vyrobil aj niekoľko plastických vzorov. O výrobe fujár si vedie presnú evidenciu a ako sám hovorí, každá má svoj rodný list. Celkom ich vyrobil 130. So svojimi výrobkami sa prezentuje na výstavách, jarmokoch a iných významných slávnostiach. S jeho výrobkami sa mohli zoznámiť návštevníci podujatí v Kežmarku, Detve, Východnej, Poprade, Nitre, Oravskom Podzámku, Šahách , a to všade, kde sa objaví, je obľbený v detvianskom kroji. Výroba ľudových hudobných nástrojov a hra na nich je u Jána Trebulu spojená aj s účinkovaním vo folklórnych súboroch Krtíšan a Prameň z Dolnej Strehovej. S týmito súbormi účinkoval a predviedol svoje hudobné umenie vo viacerých slovenských mestách, a tiež v zahraničí.

J A N Č O V I C, foto: autor

PEŇAZÍ NA OBEČNÝCH ÚRADOCH UBÚDA, ZLODEJOV PRIBÚDA

Napriek tomu, že obce na Slovensku dostávajú v tomto roku stále menej peňazí, stávajú sa terčom zlodějov. Táto "móda" neobišla ani náš okres a potom, čo zloději "navštívili" obecný úrad vo Vieske, našli si cestu aj do priestorov Obecného úradu v Opatovskej Novej Vsi. Podľa starostu Lászla Jámbora, zloděj sa tu musel vyznať a "cestičku" až ku kovovej pokladničke si dopredu pripravil.

Odpojil elektriku, prestrihol drôty alarmu a cez diery v plote a pravdepodobne dopredu pootvorené okno na kultúrnom dome, sa dostal dnu. Potom vylámal dvere vedúce k priestorom kancelárií úradu, kde zo skrine ukradol kovovú pokladničku.

L. Jámbor: "Mali sme v nej menšiu hotovosť a stravné lístky. Ich krádežou spôsobil zloděj škodu približne vo výške 600,- eur. O iné doklady či pečiatky sa zloděj nezaujímal."

Vypáčenú pokladničku našli na druhý deň hrajúce sa deti v húštine pri potoku neďale-

ko úradu. Našťastie, peniaze na výplatu asi vo výške 8 000,-eur, ktoré boli pripravené pre zamestnancov, cez noc nenechali v pokladničke, ale ukryli na bezpečnom mieste. Vedenie úradu tak svojou prezieravosťou zabránilo oveľa väčšej škode.

Podľa starostu i niektorých obyvateľov obce to mohol urobiť aj niekto z pracovníkov zamestnaných na zmluvu. Podozrenie, že by za vlámaním mohol byť aj niekto z obyvateľov záchytného utečeneckého tábora, starosta vylučuje.

L. Jámbor: "Obyvatelia tábora nechodievajú na úrad a nepoznajú naše pomery, ani to, kedy je výplata. Aj keď je pravdou, že niektorí vošli do záhrad kvôli poľnohospodárskym plodinám, keď ich zaujímali najmä mak a makovice. Po vysvetlení, že ide o súkromný majetok, sa už takéto prípady stávajú naozaj iba výnimočne."

-P.G.-

Zloděj sa, pravdepodobne, dostal do budovy cez vopred pootvorené okno, ktoré na fotografii kontroluje pracovník úradu.

Starosta L.Jámbor: V kovovej pokladničke sme mali menšiu hotovosť a stravné lístky. Ich krádežou spôsobil zloděj úradu škodu približne vo výške 600,- eur .